

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Zuidkaai 35 (Izegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020C355
Maart – April 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	32
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	35
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie.....	40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthfoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Overzicht uitgevoerde boringen (Bron: BBO, p. 41).	14
Figuur 5: Visualisatie geplande sloopwerken (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).	26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	37

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....17

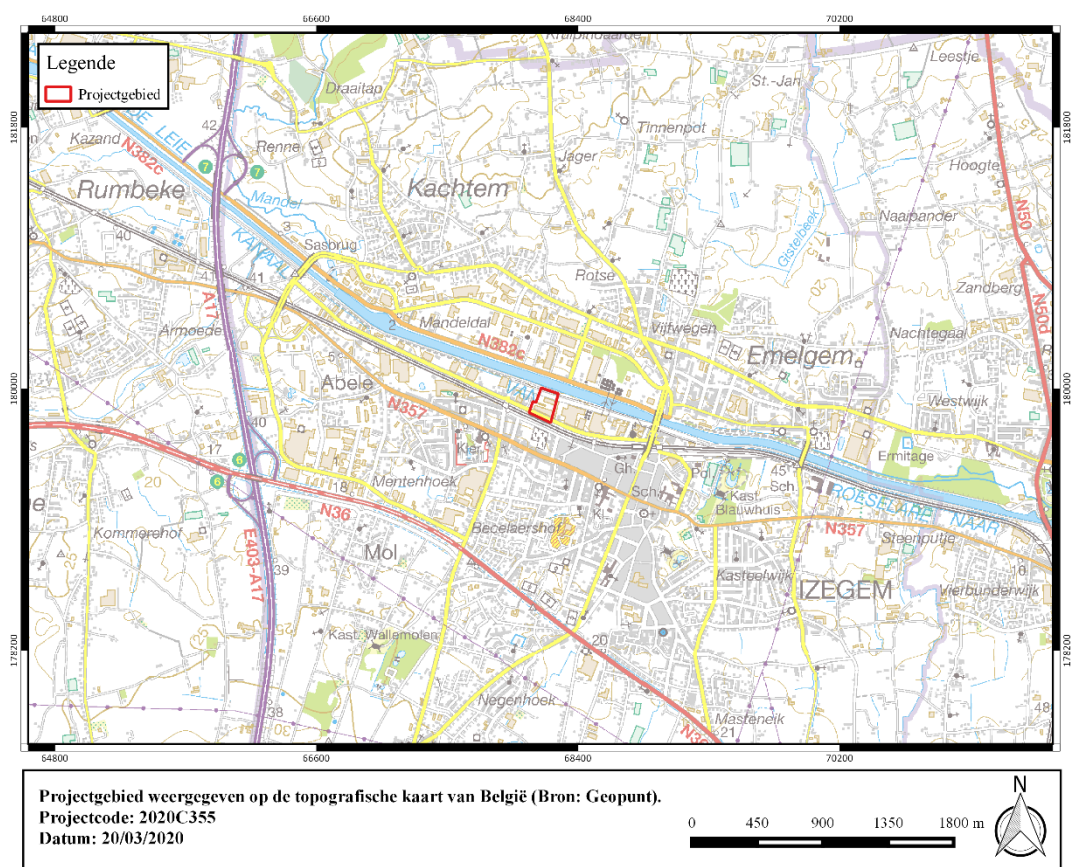
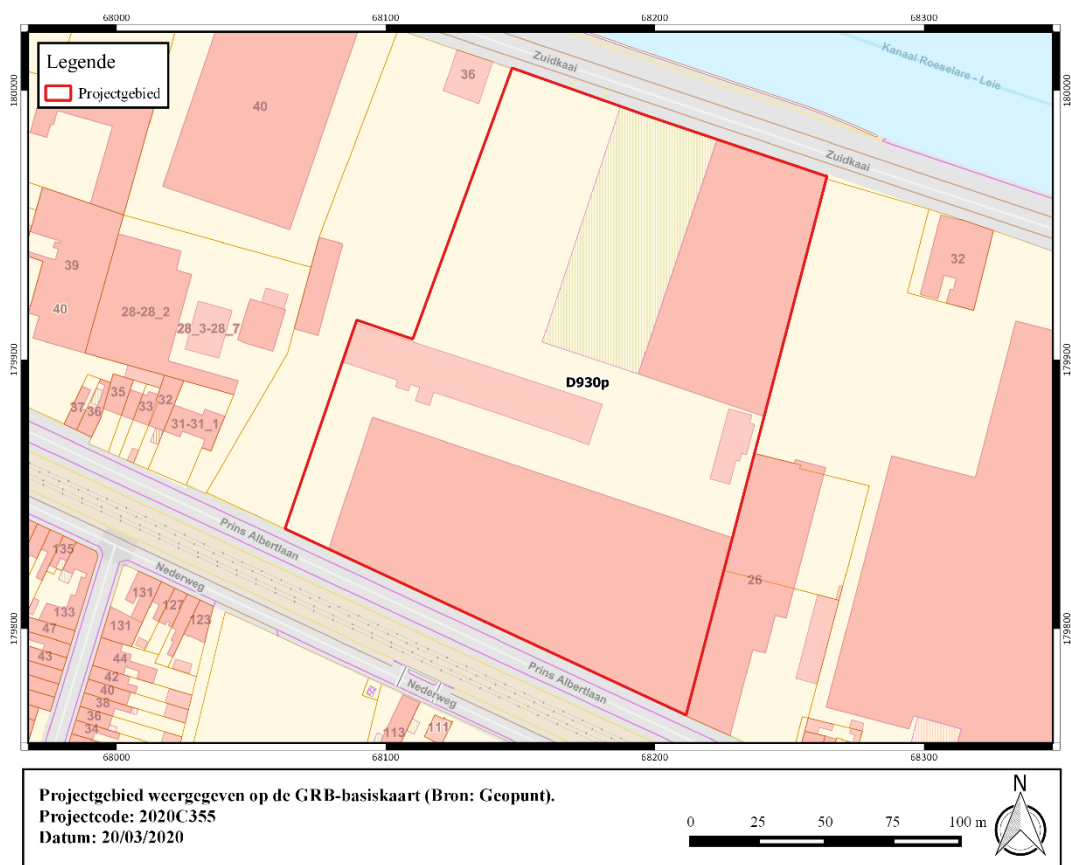
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Izegem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8870
	Adres	Zuidkaai 35 8870 Izegem
	Toponiem	Zuidkaai 35
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 67967 Y _{min} = 179757 X _{max} = 68347 Y _{max} = 180021
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Izegem, Afdeling 4, Sectie D, nr. 930 p Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als industriegebied voor milieubelastende industrieën. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 2,82 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Izegem Zuidkaai 35 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

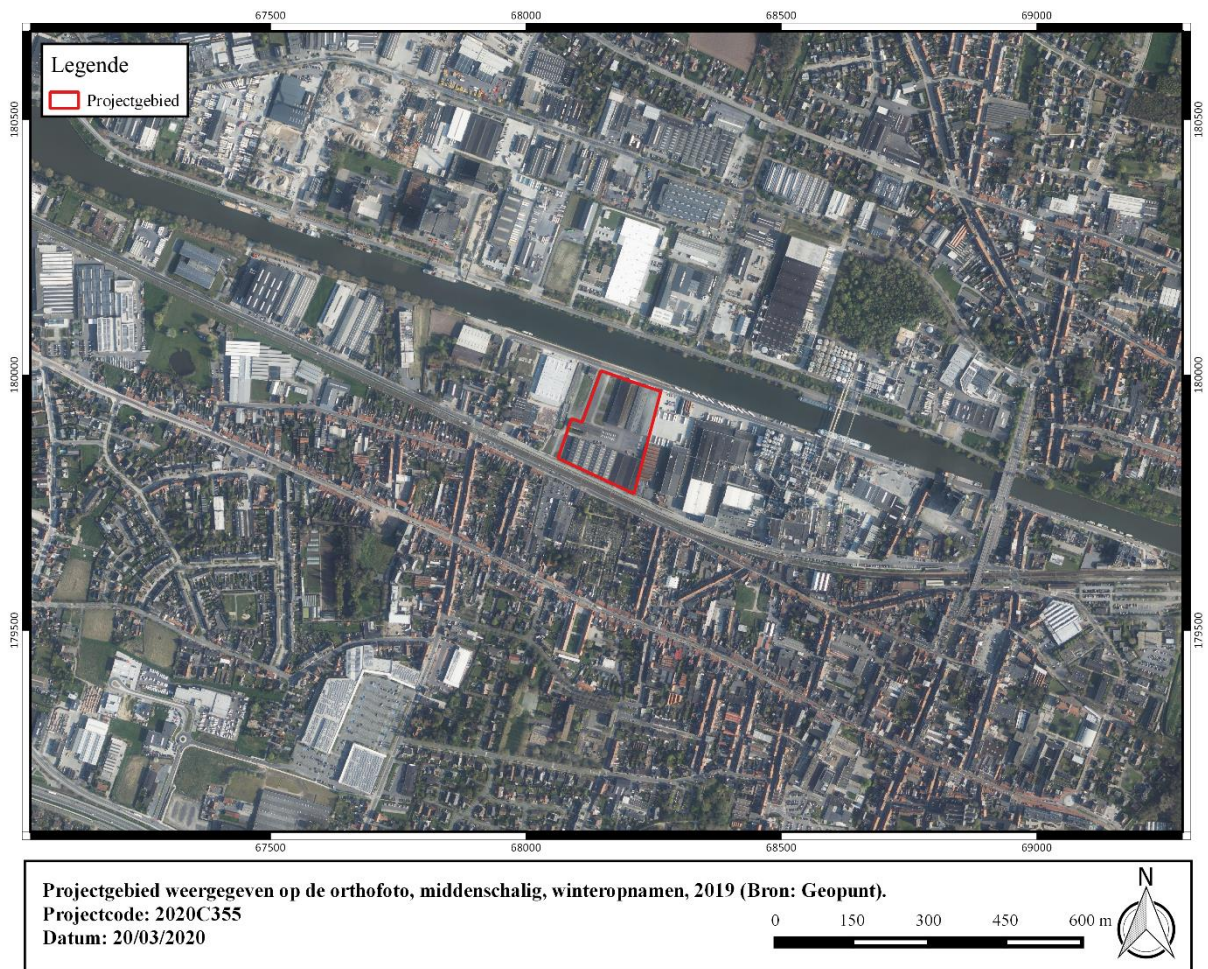
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Izegem, in de provincie West-Vlaanderen. Izegem is gelegen in het zuidoosten van West-Vlaanderen, in het centrum van de Mandelvallei. De stad maakt deel uit van de industriële Mandelas aan het kanaal Roeselare-Leie. De Mandel vormt in het noorden de grens met Emelgem en Kachtem; in het zuiden grenst Izegem aan de gemeenten Ledegem en Lendeledede. In het westen vormt de autosnelweg A 17 de grens met Roeselare.

Het plangebied grenst ten noorden aan de Zuidkaai en ten zuiden aan de Prins Albertlaan. De west- en oostzijde van het plangebied grenzen aan bebouwde percelen. Het terrein maakt deel uit van een industrieterrein dat is ingeplant langsheen het kanaal Roeselare-Leie. De stadskern van Izegem situeert zich ca. 2,1 km ten zuidoosten.

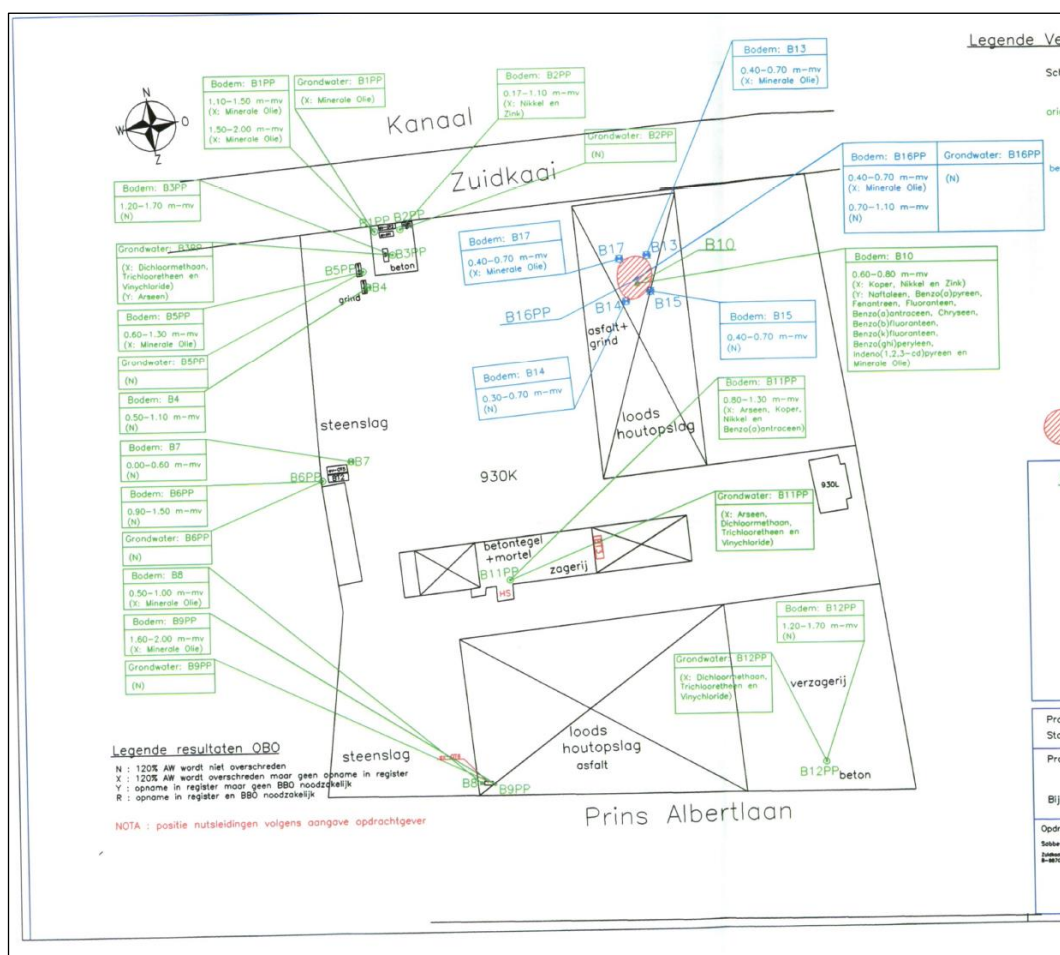
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 2,82 hectare. Op heden is ca. 1,8 ha van het terrein bebouwd. Het overige deel van het terrein is verhard. De huidige gebouwen vormen een voormalige houtzagerij. Het gebouwenbestand dateert van 1956.

In functie van een OBO en BBO zijn in 2005 een ruim aantal boringen gezet binnen de projectgrenzen. Deze boringen werden voornamelijk uitgevoerd ter hoogte van de gebouwen. Enkele boringen wijzen op de aanwezigheid van puin tot een diepte van 70 cm-mv. Bij boring B16PP is op een diepte van 160 – 200 cm-mv de aanwezigheid van een veenlaag vastgesteld. Mogelijk betreft dit een organisch stabilisatiepakket langs de oevers van de oude Mandel ofwel betreft het versmeten organisch materiaal van tijdens het uitgraven van het kanaal. Ook bij boring 17 is deze veenlaag aangetroffen. Vermeldenswaardig is tevens de aanwezigheid van een aantal ondergrondse tanks binnen de projectgrenzen.

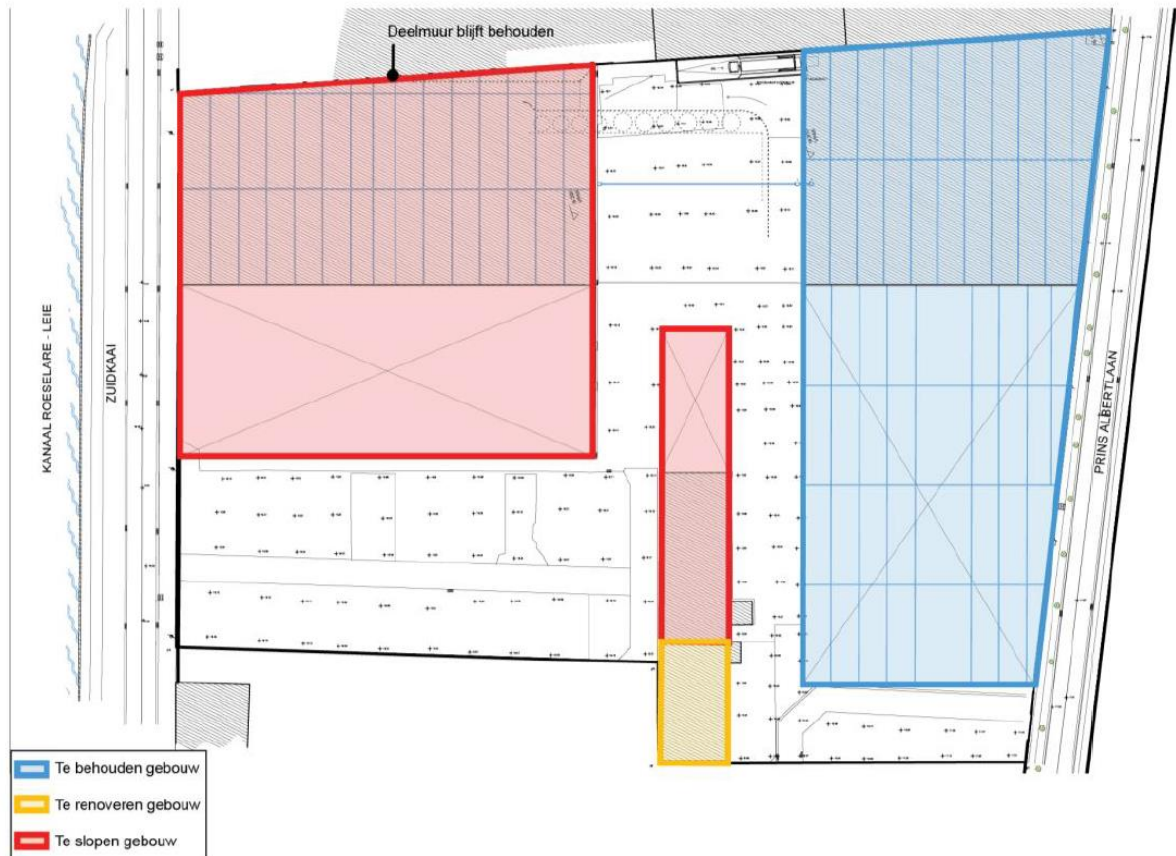

Figuur 4: Overzicht uitgevoerde boringen (Bron: BBO, p. 41).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

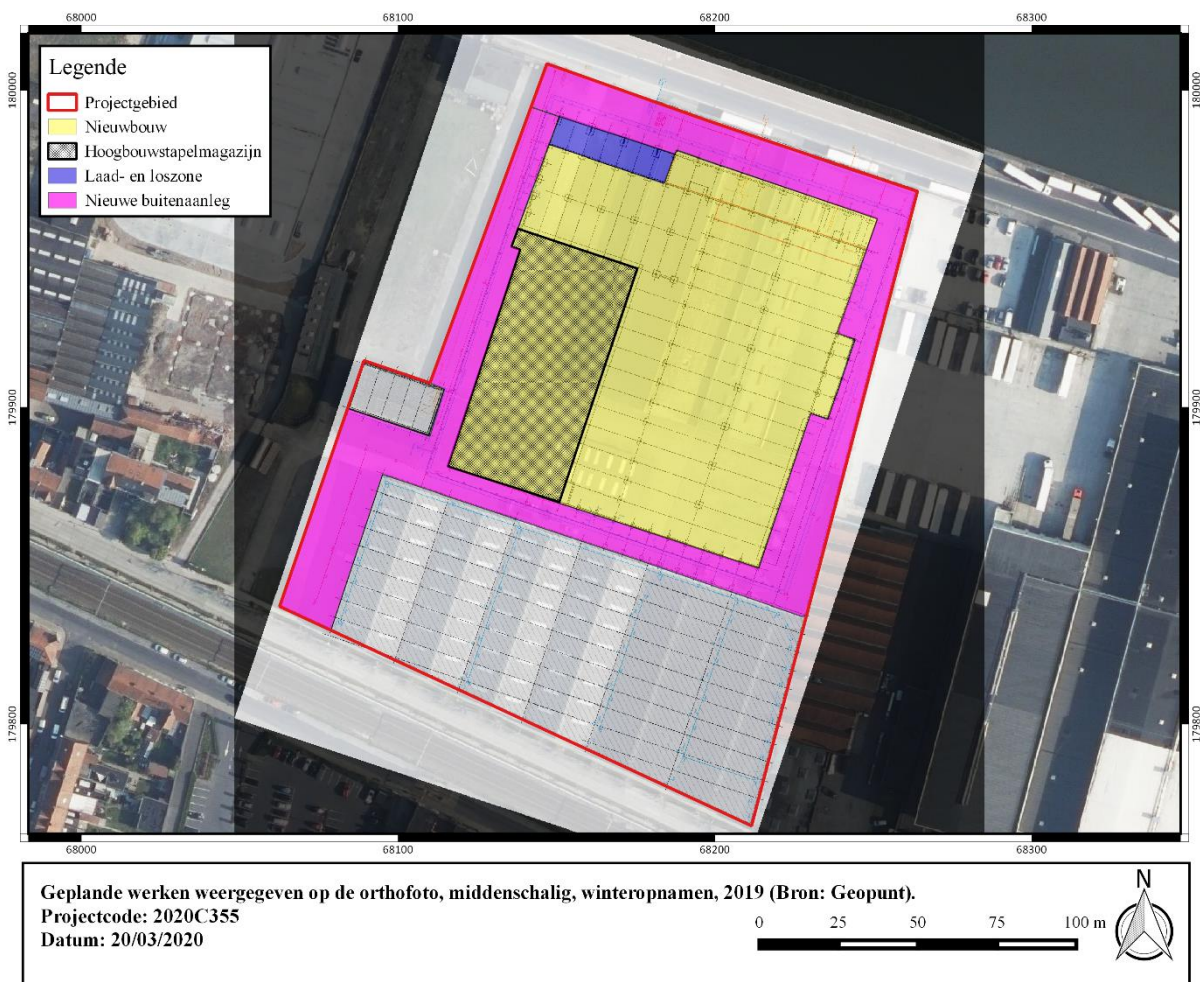
De opdrachtgever plant de realisatie van een productiegebouw en hoogbouwstapelmagazijn met bijhorende kantoren.

In eerste instantie wordt een deel van de bestaande bebouwing gesloopt en een klein deel gerenoveerd. Het gebouw in het zuidelijk deel van het plangebied blijft behouden.

Figuur 5: Visualisatie geplande sloopwerken (bron: opdrachtgever).

Na de noodzakelijke sloopwerken plant de opdrachtgever de realisatie van een nieuw bedrijfscomplex dat deels bestaat uit een kantoorgebouw, deels uit een productiegebouw en deels uit een hoogbouwstapelmagazijn. Het volledige gebouw heeft een oppervlakte van ca. 1,19 ha. Het hoogbouwstapelmagazijn heeft een oppervlakte van ca. 2813 m². De nieuwbouw wordt gefundeerd door middel van paalfunderingen en een vloerplaat. De vloerplaat heeft over de volledige nieuwbouw een dikte van 50 cm, inclusief funderingspakket. Ter hoogte van het nieuwbouwstapelmagazijn zal de vloerplaat zich ca. 70 cm dieper situeren. De paalfunderingen worden gerealiseerd in een raster, de diepte ervan is nog te bepalen door ingenieursstudie. Er wordt vermoed dat de paalfunderingen zullen gerealiseerd worden in een raster van 3 meter op 3 meter tot een diepte van 17 meter-mv. Aansluitend ten noorden bij het gebouw wordt een laad- en loszone voorzien over een oppervlakte van ca. 373 m². Deze zal zich ca. 1,5 meter lager situeren dan het omliggende terrein. Deze laad- en loszone zal zich onder een luifel situeren die ten zuiden grenst aan het gebouw en ten noorden rust op paalfunderingen. Er dient tevens nieuwe verharding gerealiseerd te worden in de vorm van ontsluitingswegen en parkeergelegenheid, alsook nieuwe groenzones. Deze buitenaanleg (verharding en groenzones) omvat een oppervlakte van ca. 6903 m². Voor deze buitenaanleg dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv. In functie van de geplande werken dient tevens nieuwe riolering aangelegd te worden. **De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 1,92 ha.**

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Het Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)
Quartair	Type 3
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	15.8 – 17.8 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Mandel

1.4.1.1 Landschappelijke situering

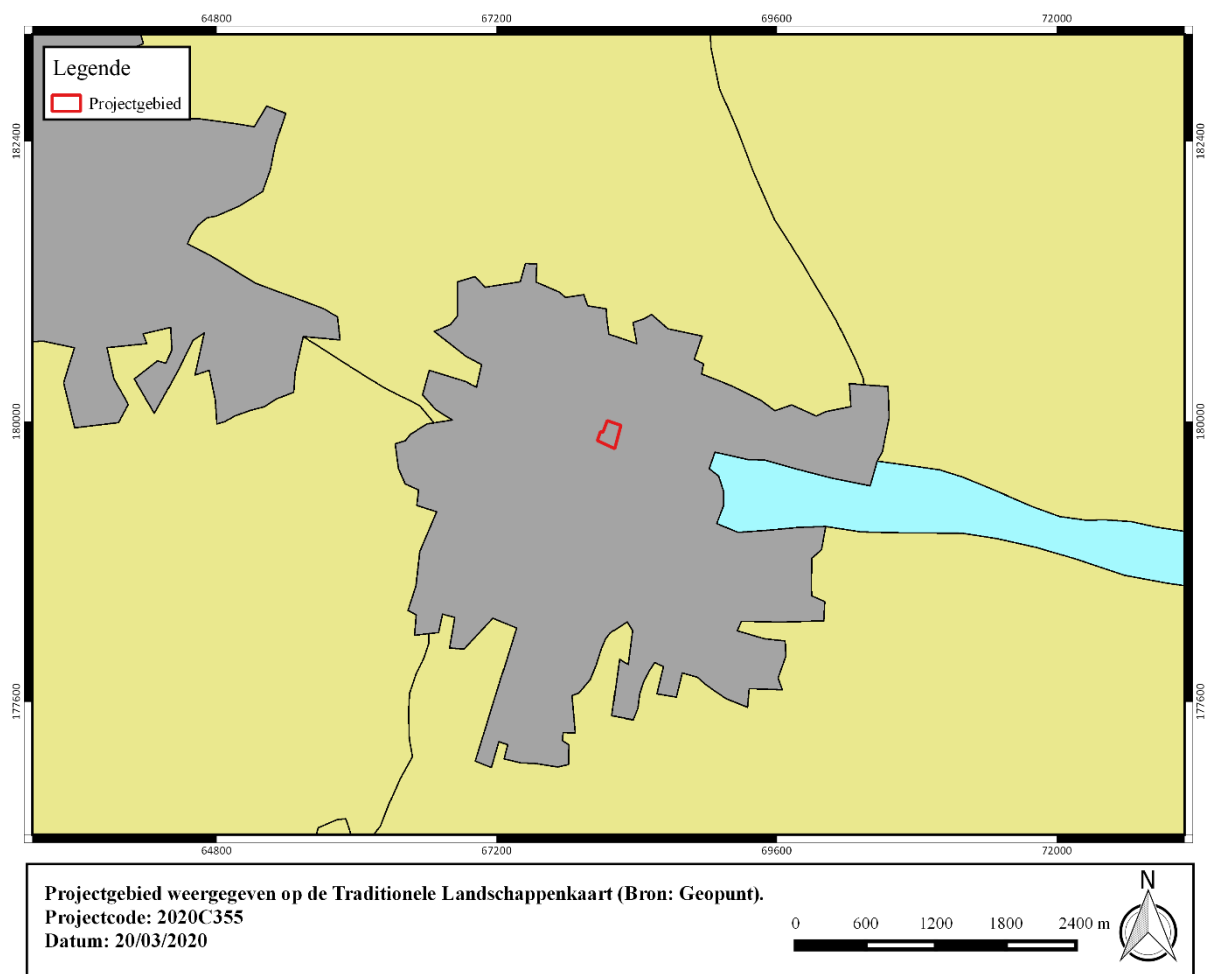
Het plangebied is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

Het projectgebied situeert zich ter hoogte van de Mandelvallei, die deel uitmaakt van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal hebben zowel de Leie als de Mandel een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviale activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen een meanderend patroon aan waarbij zowel Leie als de Mandel een underfit river worden die in een bovenmaatse vallei vloeit.

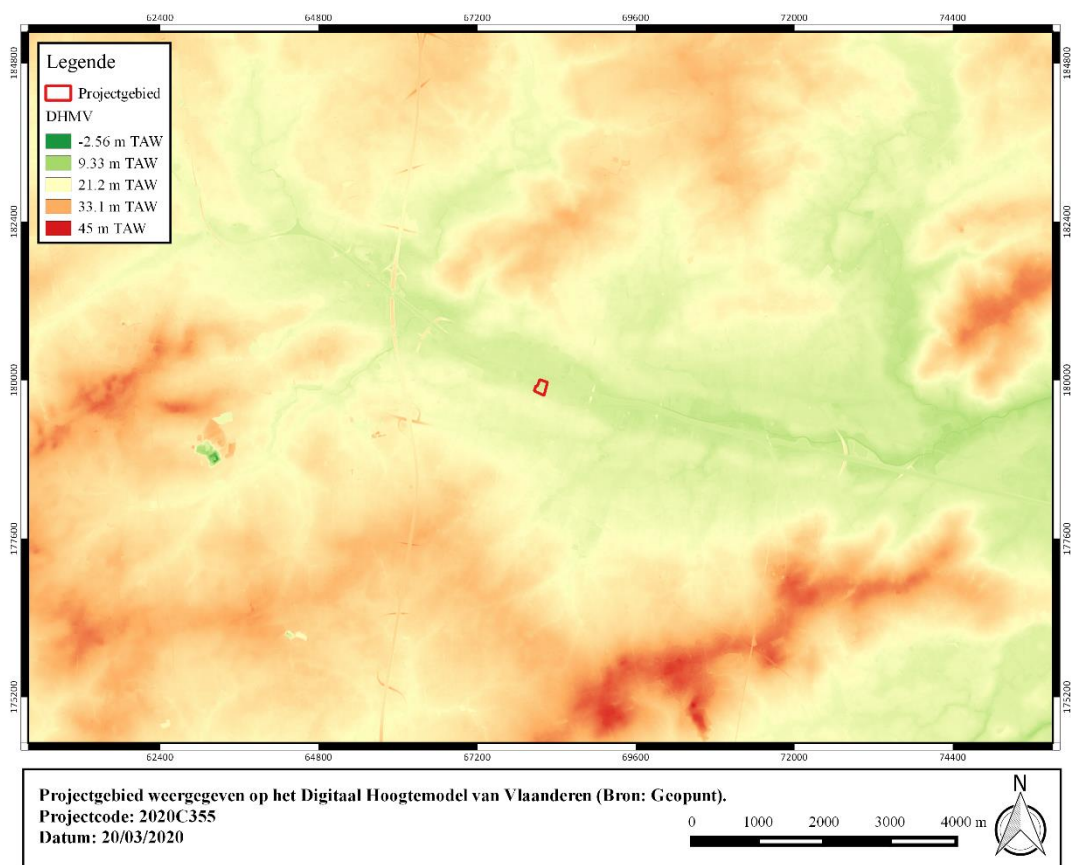
De Mandelvallei vormt dus het overmaatse (500 à 700 m brede) subseculaire zijdal van het Leiedal tussen Oostrozebeke en Roeselare. Aan de voet van de zeer afgevlakte dalflanken kan men zandige laagterrasresten herkennen, gelegen op een hoogte van ca. 17 m TAW. Meer richting de rivier ligt de iets lager gelegen, meer kleiige dalbodem van de holocene vallei. Die alluviale vlakte waarin de rivier stroomt, ligt op +14 à +15 m, heeft een gemiddelde breedte van hoogstens 200 m en helt zeer langzaam naar het oosten. Ze vertegenwoordigt zoals hierboven vermeld het deels opgevulde holocene dal dat zich in de zandige opvulling van het boven-pleistocene dal ingesneden had.

Het plangebied is gelegen op de zuidelijke dalflank van de Holocene vallei van de Mandel. Het terrein situeert zich op een hoogte van ca. 15.8 – 17.8 m TAW en helt dus logischerwijs af naar het noorden, richting de Mandel (nu kanaal Roeselare-Leie). Vermoedelijk is het terrein in het verleden deels in terras afgegraven in functie van de huidige bebouwing. Op de percelen in de omgeving van het plangebied is te zien dat het terrein oorspronkelijk vermoedelijk geleidelijk afliep.

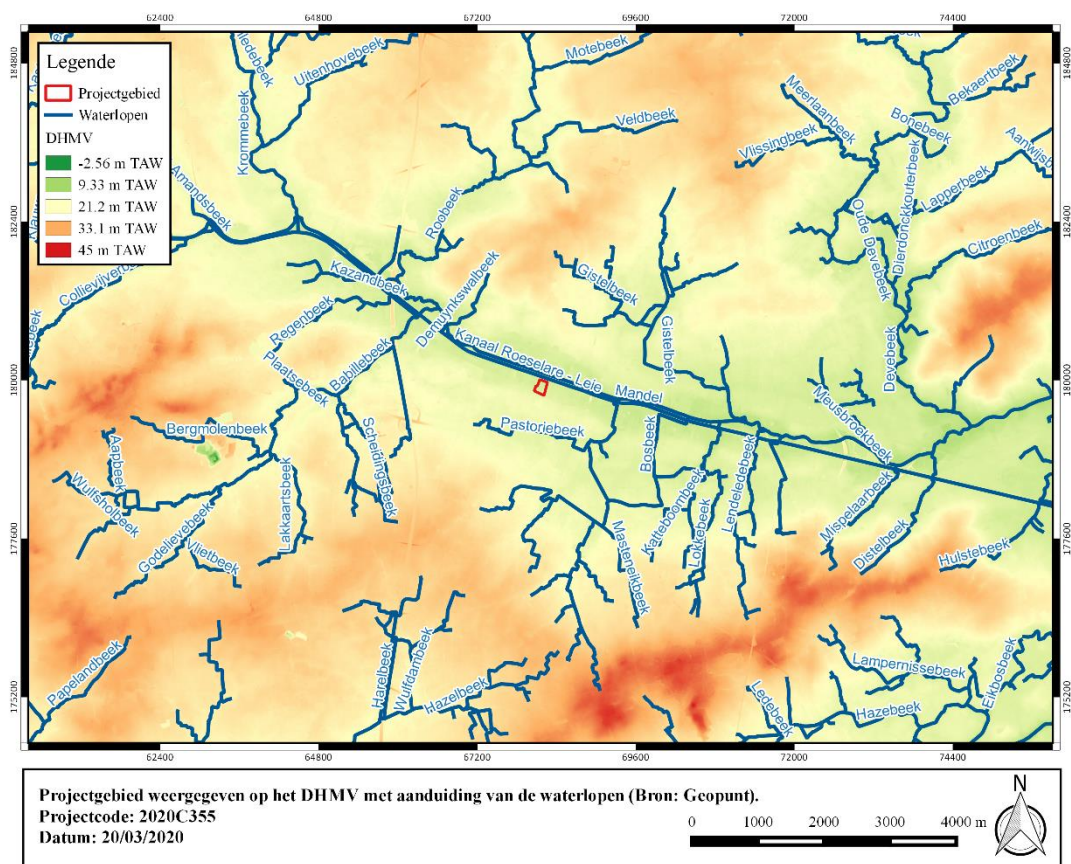
Hydrografisch is het plangebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Mandel.

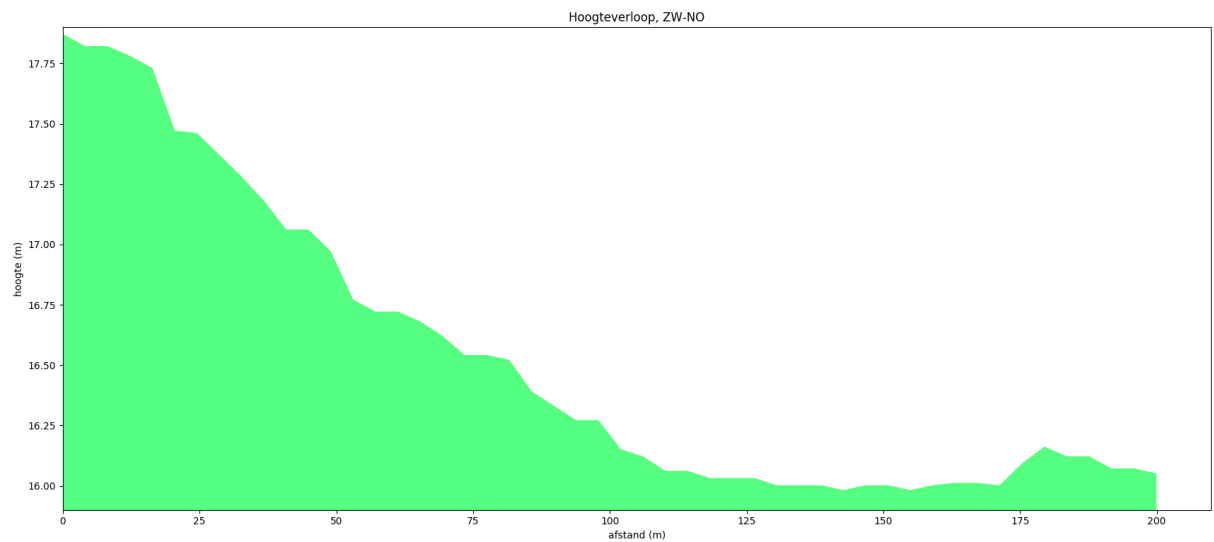
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

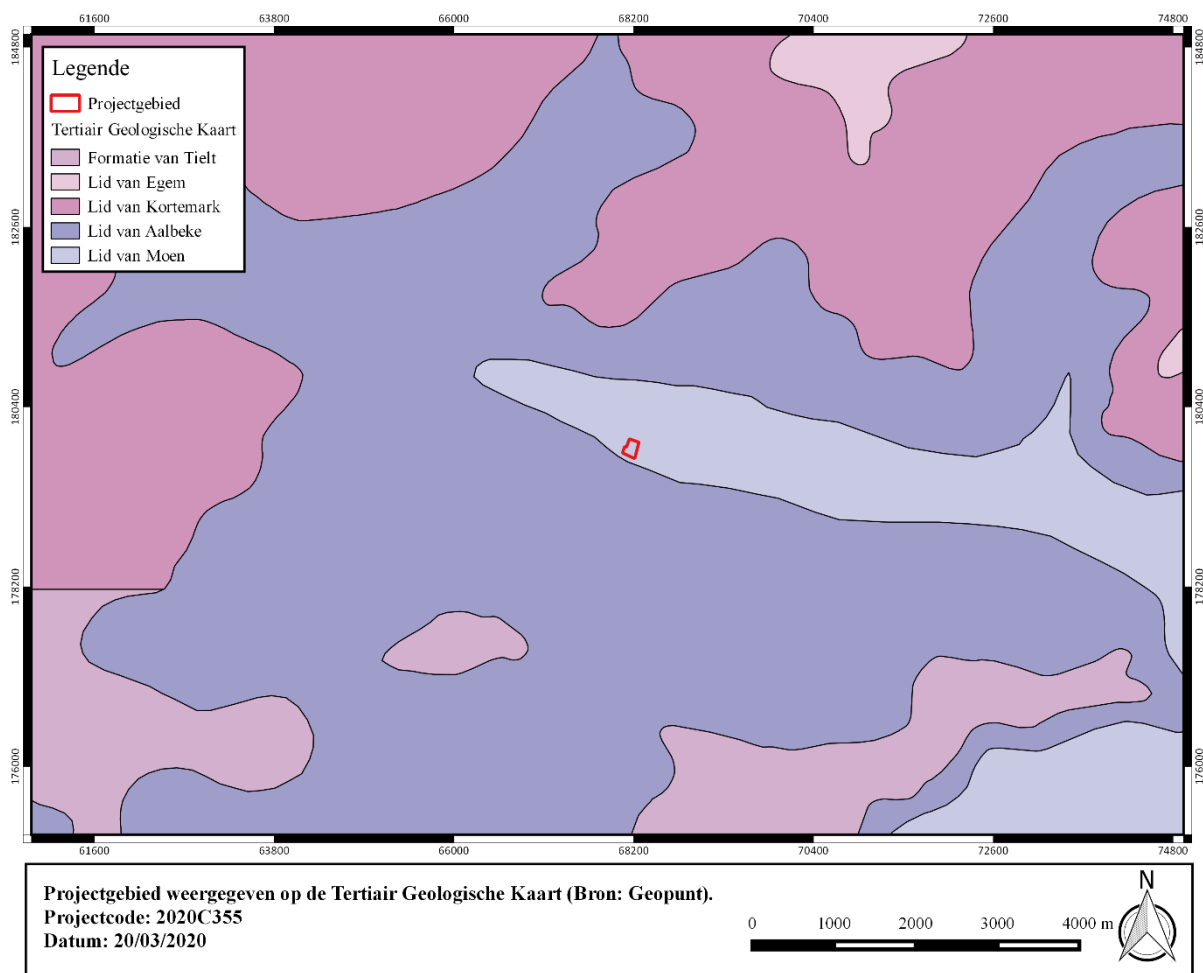

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

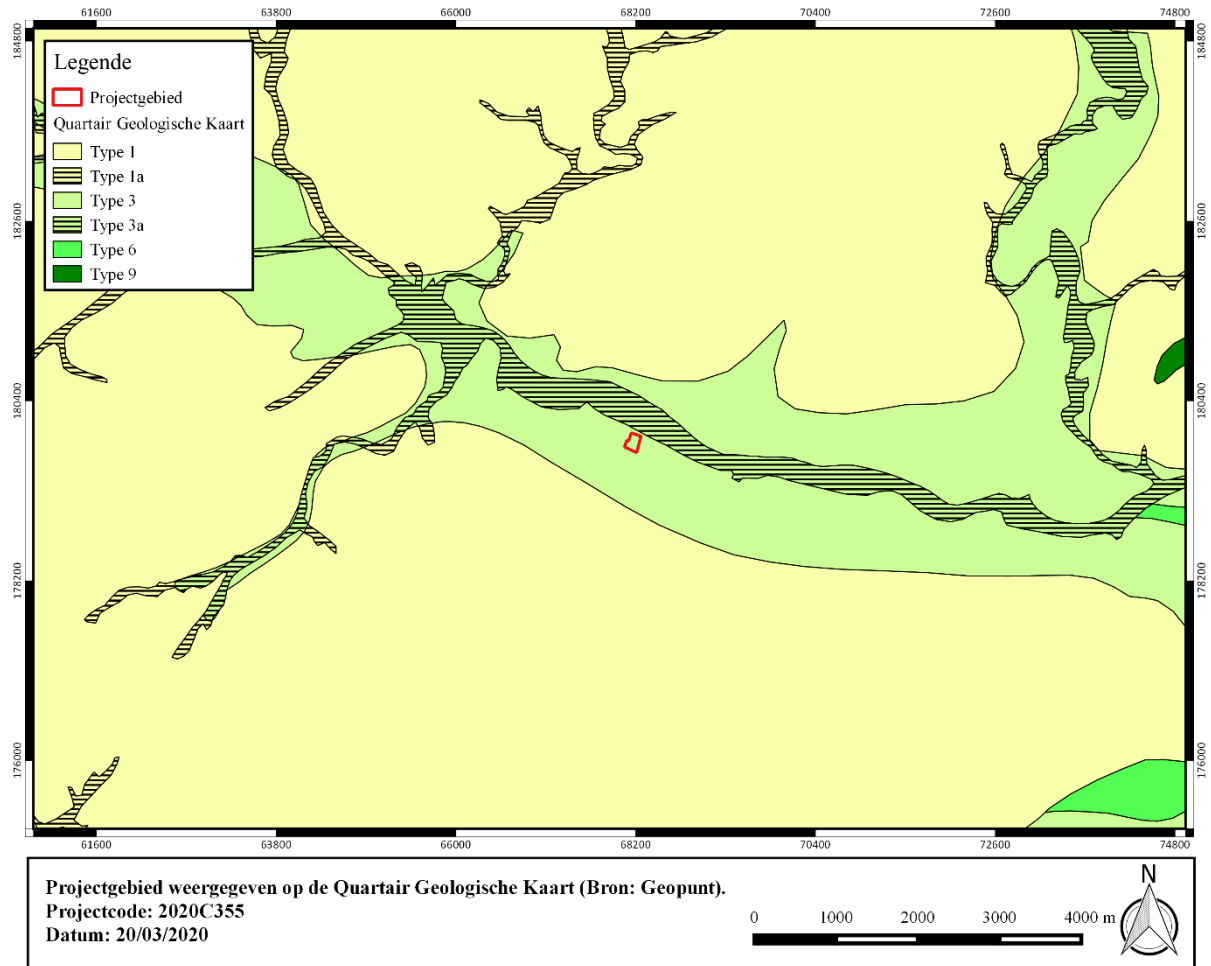
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

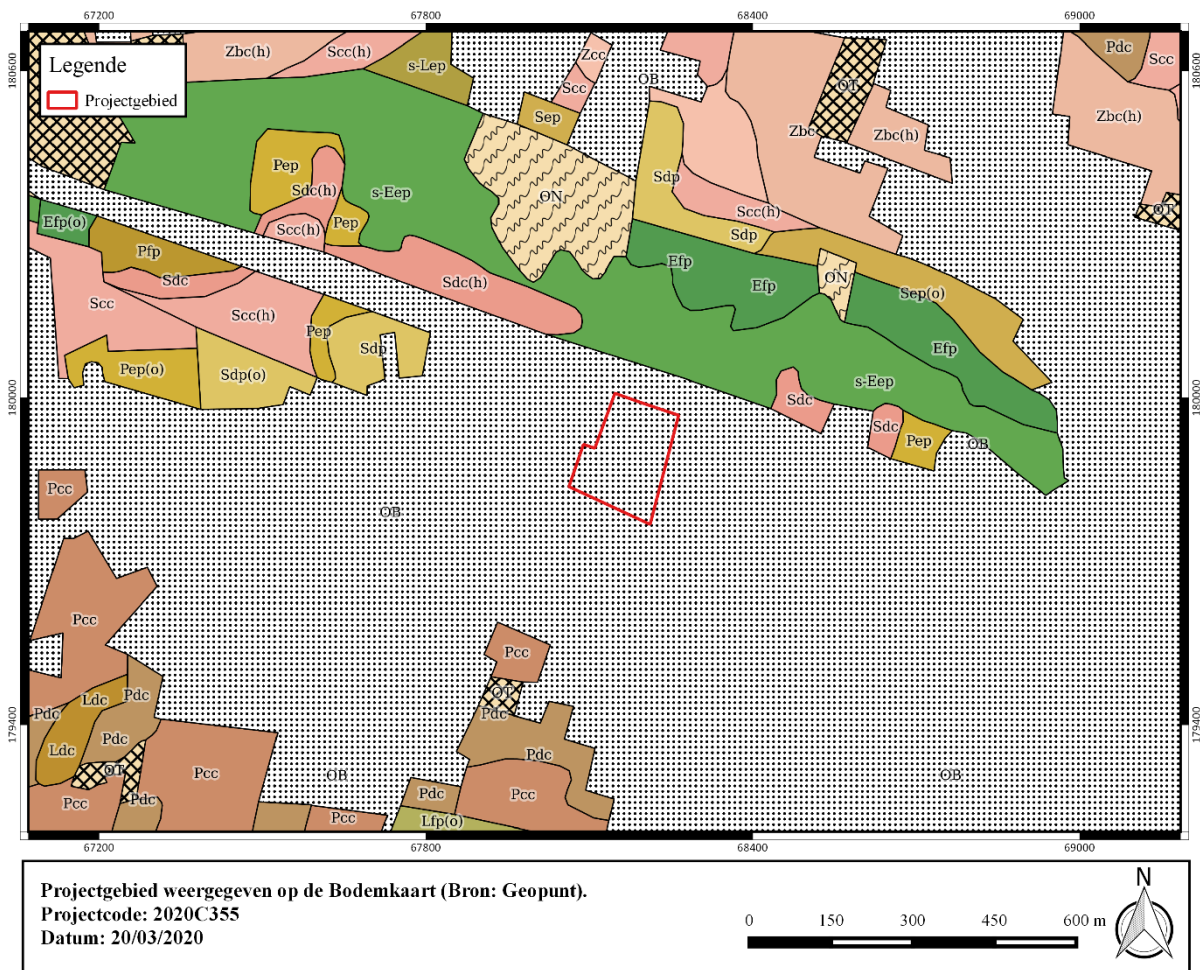

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprozessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

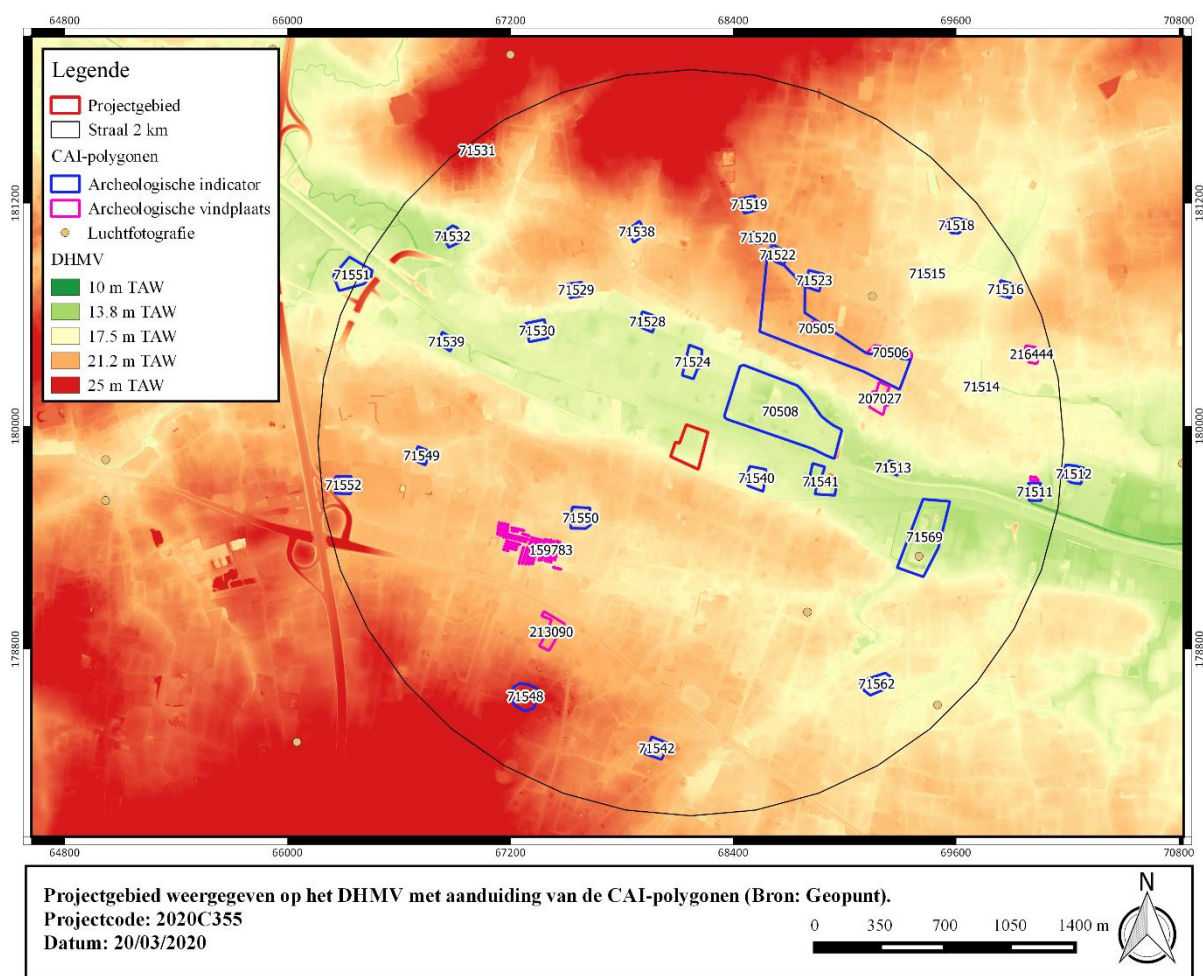
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op aanpalende percelen zijn geen archeologische waarden gekend. Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied werden twee proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd aan de Hazelaarstraat en Heibrugstraat. Hierbij werden voornamelijk enkele middeleeuwse greppelsegmenten aangesneden en enkele off-site relictten waarvan de interpretatie en datering eerder twijfelachtig is. Aan de Heiburgstraat werd een kuil of impactkrater aangesneden waarin WOI patronen werden aangetroffen. Dit spoor kan vermoedelijk in verband gebracht worden met schermutselingen langs het kanaal tijdens het Bevrijdingsoffensief. Aan de overzijde van de Mandelvallei, te Emelgem, is een groot polygoon aangeduid op het kaartblad van de CAI. Dit betreft een oudere waarneming uit de 19^e eeuw die wijst op een grafveld uit zowel de Romeinse periode en Merovingische periode. De CAI maakt melding van een groot aantal grafgraven. Rondom deze vindplaats werden bij kleinere werfcontroles en noodonderzoeken nog relictten aangetroffen die wijzen op bewoning tijdens het neolithicum en de Romeinse periode. Verder betreffen de indicatoren op het kaartblad van de CAI op een grote hoeveelheid omwalde hoevesites in de omgeving. De gekende waarden wijzen op bewoning langs de terrasranden van de oude Mandelvallei sinds het neolithicum. Vanwege het landschappelijk vergelijkbaar karakter van het onderzoeksgebied en de omgeving kan niet uitgesloten worden dat ook aan de zuidelijke rand van de Mandelvallei reeds bewoning aanwezig was in het verleden. Daarnaast dient vanwege de nabijheid van de Mandelvallei ook rekening gehouden te worden met een verhoogde verwachting inzake de aanwezigheid van rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70506	Opgraving; NK: 250 meter Neolithicum: 4 neolithische woonhaarden – aardewerk – 40tal silexen Bron: Goeminne H. 1967-1968, West-Vlaanderen tussen Leie en Kustvlakte gedurende de Romeinse periode, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Universiteit Gent.
70507	Opgraving; NK: 150 meter Romeinse tijd: een vierkante houten waterput met een beschoeiing van horizontale planken. In de put werd materiaal gevonden van de 1ste tot de 3de eeuw (vooral 1ste eeuw). Bron: Anseeuw J. 1987, Gallo-Romeinse waterputten in Vlaanderen. Een status quaestionis, onuitgegeven licentiaatsverhandeling RUGent.
76515	Opgraving; NK: 15 meter Romeinse tijd: 6-tal fragmenten van een Romeinse maalsteen uit Eifelbasalt, Romeinse dakpanbrokken

	Volle middeleeuwen: kerk Bron: Despriet, P. 1983: De Sint-Pieterskerk in Emelgem, Kortrijk.
159783	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Middeleeuwen: relatief brede gracht waarin 2 wandfragmenten grijs en 2 wandfragmenten rood aardewerk werden aangetroffen. De scherven zijn te dateren in de middeleeuwen, maar wellicht dateert de gracht zelf uit de nieuwe of nieuwste tijden - 2de brede gracht en enkele greppels - enkele kuilen, waaronder 3 recente paalkuilen van een erfafbakening Onbepaald: een grote ovale tot rechthoekige kuil waarin wat houtskoolrijk materiaal werd gevonden; echter niet te interpreteren als graf of houtskoolmeiler. Er werd geen vondstenmateriaal in aangetroffen, wat datering onmogelijk maakt. WO I: kuil met patronen uit WO I Bron: Wuyts F. & Steurbaut A. 2011, Izegem - Heibrugstraat. Rapportage archeologisch proefsleuvenonderzoek - juni 2011, GATE-rapport 23.
207027	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Middeleeuwen: greppels en kuilen, en mogelijke resten van een 'enclosure'. Nieuwe tijd: enkele kuilen Bron: Vander Ginst V., Smeets M. 2014: Het archeologisch vooronderzoek aan de Baronstraat te Izegem, Archeo-rapport 213, Kessel-Lo.
213090	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Romeinse tijd: Houtskoolrijke kuil, mogelijk brandrestengraf. Nieuwe tijd: grachten Onbepaald: greppels en kuilen die mogelijk tot de metaaltijden of Romeinse periode behoren, echter zonder geassocieerd vondstenmateriaal. Bron: Wuyts F., Reniere S. 2013: Izegem-Hazelaarstraat. Rapportage archeologisch proefsleuvenonderzoek - januari/ februari 2013, GATE-rapport 51, Bredene.
216444	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Onbepaald: houtskoolrijke kuil en greppeltje Bron: Bartholomieux B., Dierckx L. 2017: Izegem Haaipanderstraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek, Ingelmunster.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische indicatoren

71511	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71512	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71513	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71514	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71515	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71516	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71518	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71519	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71520	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71522	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71523	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71524	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71528	Indicator cartografie; NK: 150 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
71529	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71530	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71531	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71532	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71538	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71539	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71540	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71541	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71542	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71548	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71549	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71550	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71551	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

71552	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71562	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71569	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Toevalsvondst

70505	Toevalsvondst (1893); NK: 250 meter Romeinse tijd: Een 40-tal brandgraven met munten. Sporen van de brandstapel (2x0,5m) steeds van noord naar zuid. Midden in de brandstapel stond een ruwe urne en aan het noordelijke uiteinde van de brandstapel werden fijner vaatwerk, terra sigillata, terra rubra, terra nigra, Pompejaans rood aardewerk, zeepwaar, lokaal gebruiksaardewerk, fibulae en munten gevonden Merovingische periode: Een 30-tal inhumatiegraven met scramasaxen, lanspunten, messen, bijlen, umbo's en gedamasceerde gespen, parels van barnsteen. Bron: o.a. Thoen, H., Van Doorselaer A. 1980: Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem, in: West-Vlaamse Archaeologica Monografieën I
-------	---

Onbepaadt

70508	Onbepaald; NK: 250 meter Onbepaald: weg
-------	---

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Izegem is gelegen in het zuidoosten van West-Vlaanderen. Het grondgebied van Izegem wordt doorsneden door verschillende waterlopen waarvan de Mandel de belangrijkste is. De landschappelijke ligging van het plangebied – op de rand van de Holocene vallei van de Mandel – moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op groepen jager-verzamelaars. Hoewel de mesolithische en neolithische mens voor de inplanting van zijn kampementen vermoedelijk eerder de hogere terrassen en plateaus uitkoos werd de vallei door de mens uitgekozen om er specifieke activiteiten uit te voeren. Mogelijk verliet de neolithische mens de omliggende heuvel- en terrasnederzettingen die hij als permanente woonplaats gebruikte, regelmatig om bijvoorbeeld de omgeving af te stropen op zoek naar jachtbuit.³ Op het rivierterras ten noorden van de Mandel zijn op ca. 500 meter ten noordoosten van het plangebied 4 woonhaarden uit het neolithicum gelokaliseerd. De vruchtbare rivierterrassen moeten tevens een aantrekkingskracht gehad hebben op vroege landbouwgemeenschappen, wat wordt bevestigd door de aanwezigheid van talrijke Romeinse sporen in de omgeving van het plangebied.

De Christianisatie van Izegem en omstreken gebeurt ca. 650 door Sint-Tillow. Een eerste houten kerkje wordt gebouwd in 1112. Het patronaatsrecht wordt toegewezen aan het Sint-Maartens klooster van Doornik. De oudste vermelding van de stad is als Isinchehem, wat etymologisch zou neerkomen op ‘woning van de lieden van Iso’.

Tijdens het ancien régime is het huidige grondgebied verdeeld in verscheidene heerlijkheden die ressorteren onder het leenhof van Kortrijk of onder de zaal van Ieper. Het Hof van Izegem is de belangrijkste. De Mandel speelt een belangrijke rol in de economische ontsluiting van de stad. Vanaf de 14de eeuw kent Izegem de oprichting van een bloeiende lijnwaadmarkt en bijhorende hal. In de 16de eeuw was Izegem reeds uitgegroeid tot een dominerend handelscentrum binnen de Mandelvallei. Midden 16de eeuw (1545-1546) is Izegem het voornaamste bevoorradingscentrum voor de Gentse linnen transitohandel naar de Antwerpse wereldhaven. Tevens wordt Izegems linnen aangevoerd naar Brugge om verscheept te worden naar Spanje en Engeland. Bekend is het zogenaamde ‘Yseghems blaeken’ of ‘bocraen’. De linnenmarkt kent een woelige geschiedenis. Tijdens de tweede helft van de 16de eeuw gaat de markt langzaam teloor. Verschillende pogingen tot herstel van de linnenmarkt mislukken onder meer door de emigratie van veel kooplieden en wevers en de boycot van naburige steden. Vanaf de Vrede van Utrecht (1713) is de linnenweverij weer in volle expansie. Dit leidt tot toenemende bebouwing in het stadscentrum en een dalend hoevebestand. De bestelling van schoenen door het Franse leger in 1796 kondigt de ontwikkeling aan van Izegem als belangrijk centrum voor de schoenenindustrie.

De landbouwactiviteiten dalen verder in de 19de eeuw. De tweede helft van de 19de eeuw kent de Izegemse nijverheid een uitbreiding door de mechanisering. De vlasnijverheid breidt uit. Landelijke gebieden worden gekenmerkt door een groeiend aantal vlasschuren, die de linnenweverijen en vlasspinnerijen in het centrum bevoorraden. Ook de schoen- en borstelnijverheid groeit in de tweede helft van de 19de eeuw. In het eerste kwart van de 20ste eeuw worden tal van ateliers opgericht die uitgroeien tot de grootste en belangrijkste fabrieken van Izegem. De economische ontsluiting wordt gestimuleerd door infrastructuurwerken; met onder meer een uitbreiding van het wegennet. Belangrijk voor de borstelindustrie is de aanleg van de spoorlijn Brugge-Kortrijk. Tussen 1862 en 1872 wordt het kanaal Roeselare-Leie gegraven. Vanaf circa 1875 is er een stadsuitbreiding, onder meer naar het zuidoosten met arbeiderswoningen aan de nog landelijke Meense-, Kortrijke- en Droge Janstraat.

³ Van Strydonck, G. & De Mulder, G. 2000. p.53.

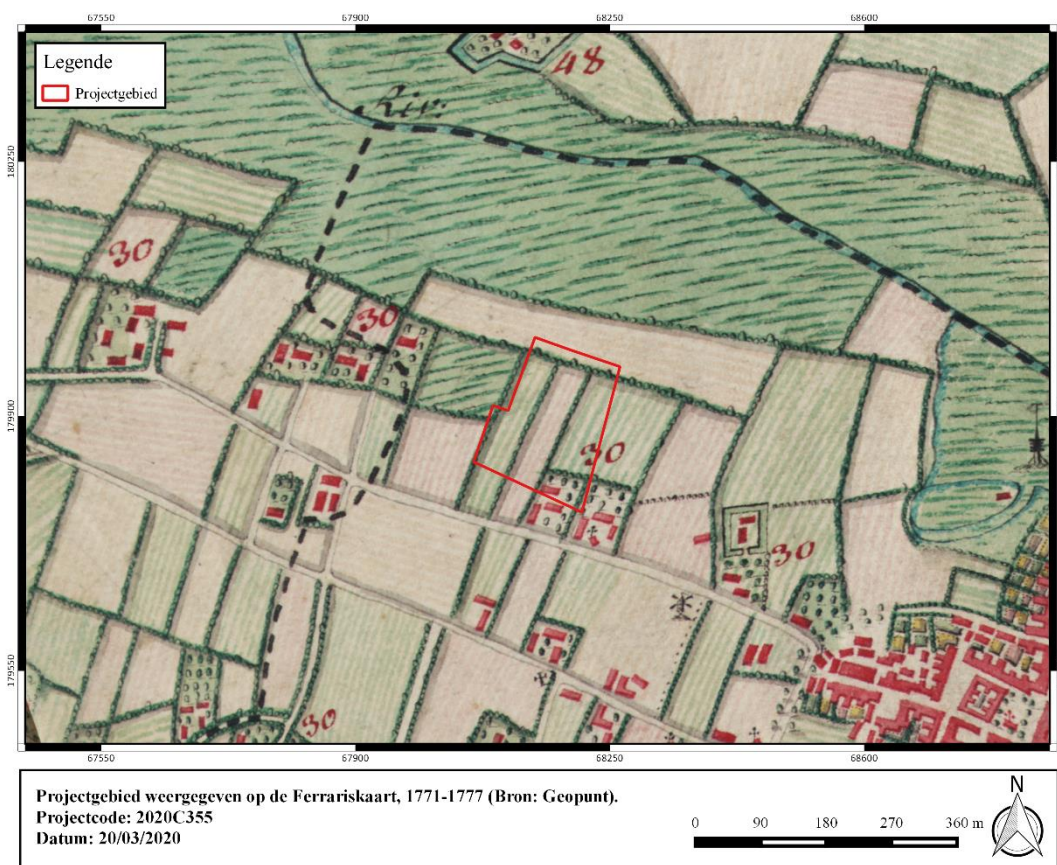

Tijdens de eerste wereldoorlog ligt Izegem in het Duitse ‘operationengebied’. Izegem had een verzorgings- en bevoorradingsfunctie. Verschillende gebouwen krijgen oorlogsfuncties toegekend. De Duitsers zorgen tevens voor een uitbreiding van de wegeninfrastructuur. Tijdens het interbellum kent de schoen- en borstelindustrie een hoogconjunctuur. Dit uit zich onder andere in de bouw van nieuwe woningen. De straatbeelden van Izegem worden dan ook voornamelijk bepaald door interbellumarchitectuur.

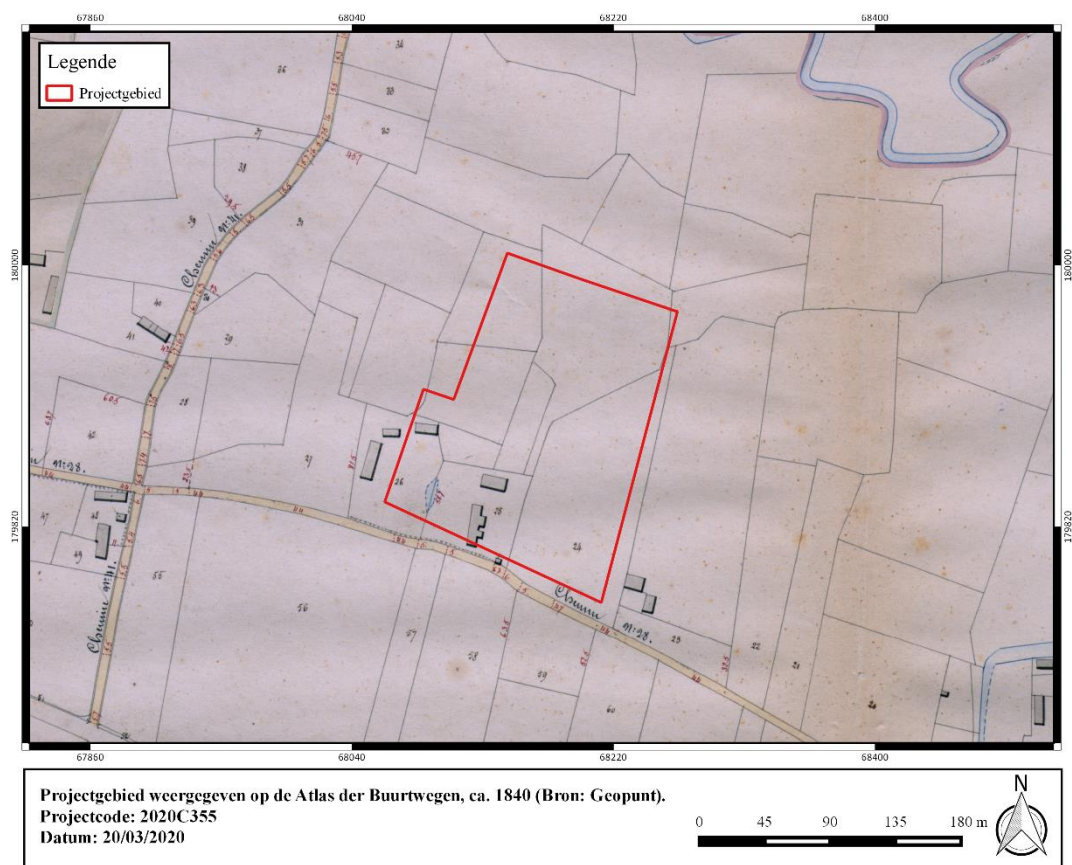
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het plangebied als akker, precies ten zuiden van het meersgebied langsheen de Mandel. Ten zuiden van het plangebied loopt een west-oost georiënteerde wegenis waarlangs bebouwing aanwezig is. Het zuidelijk deel van het plangebied snijdt een hoeve aan die is omgeven door een boomgaard.

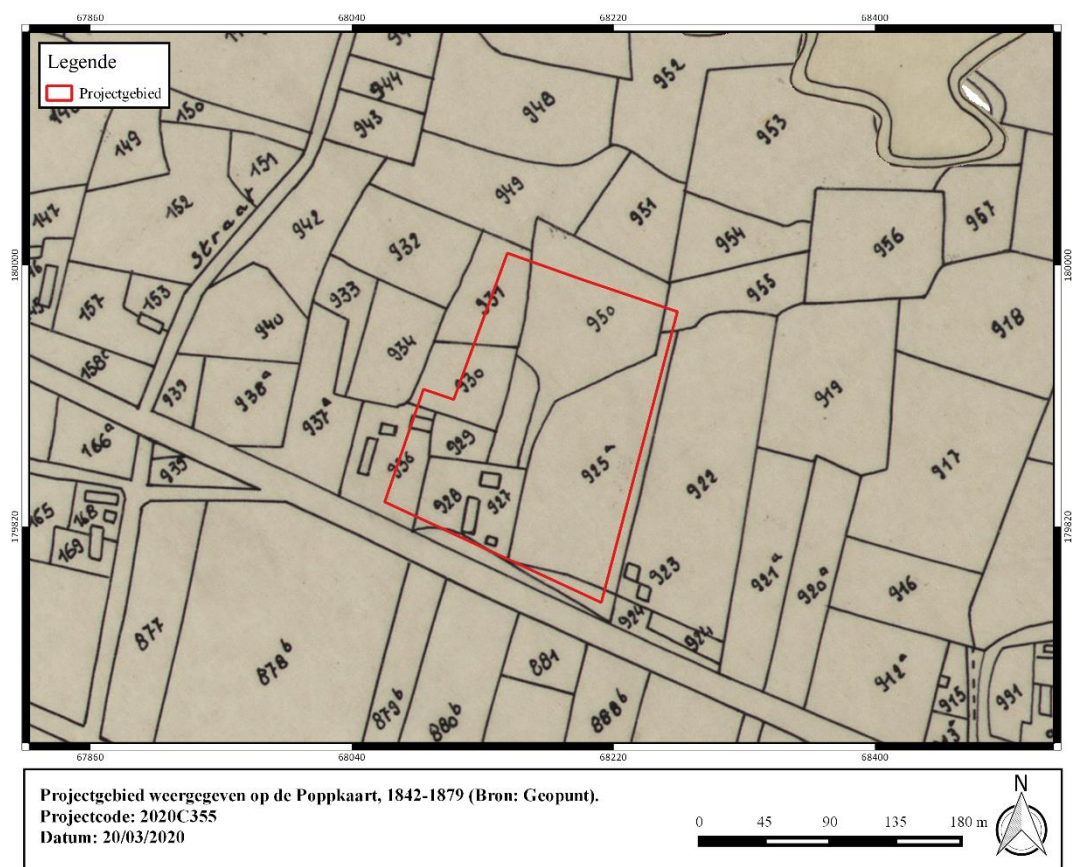
Ook op de 19^e-eeuwse kaarten is er bebouwing waarneembaar in het zuidelijk deel van het plangebied. Het betreft een drietal gebouwen die vermoedelijk deel uitmaken van een hoevecomplex dat zich uitstrekt tot ten westen van het plangebied. In het zuidwestelijk deel van het terrein is tevens een poel weergegeven. Het kanaal Roeselare - Leie wordt gegraven tussen 1862 en 1872. In welke mate dit een impact heeft gehad op het bodemarchief is ongekend. De reeds vermelde bebouwing is nog steeds waar te nemen op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit de periode 1950-1970. In het noordelijk deel van het plangebied is een loods bijgebouwd. Deze loods dateert uit 1956 of 1957 en is tot op heden bewaard.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

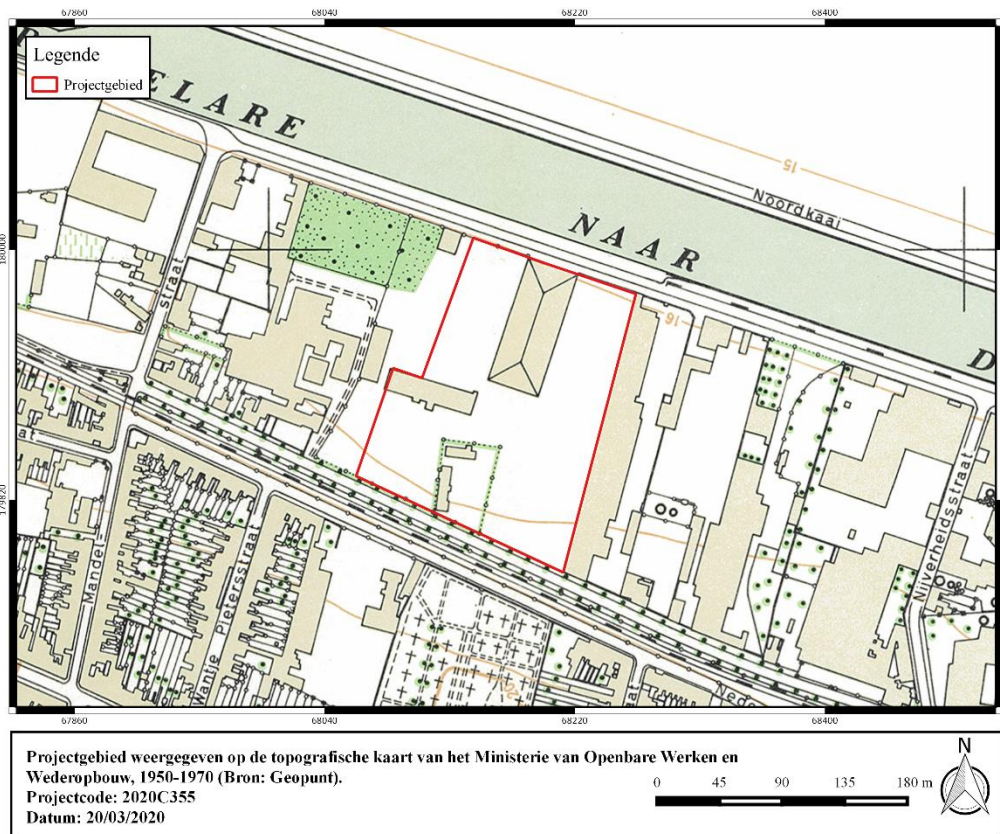

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

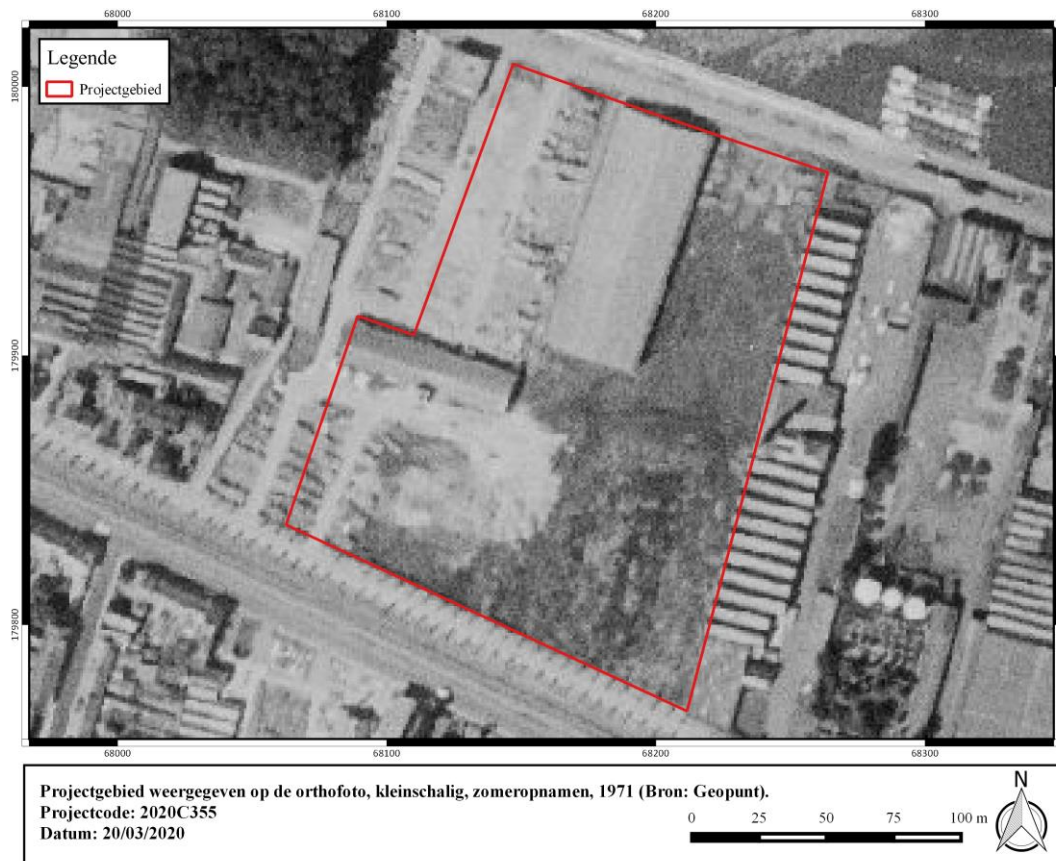

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijk evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Op de luchtopname van 1971 is het gebouwenbestand van de voormalige hoeve – die wel nog weergegeven was op de Ministeriekaart – gesloopt. In het noordelijk en westelijk deel van het plangebied zijn twee rechthoekige loodsen waar te nemen. Op de orthofoto van 1979-1990 is het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen zeer duidelijk uitgebreid en is de huidige toestand waar te nemen.

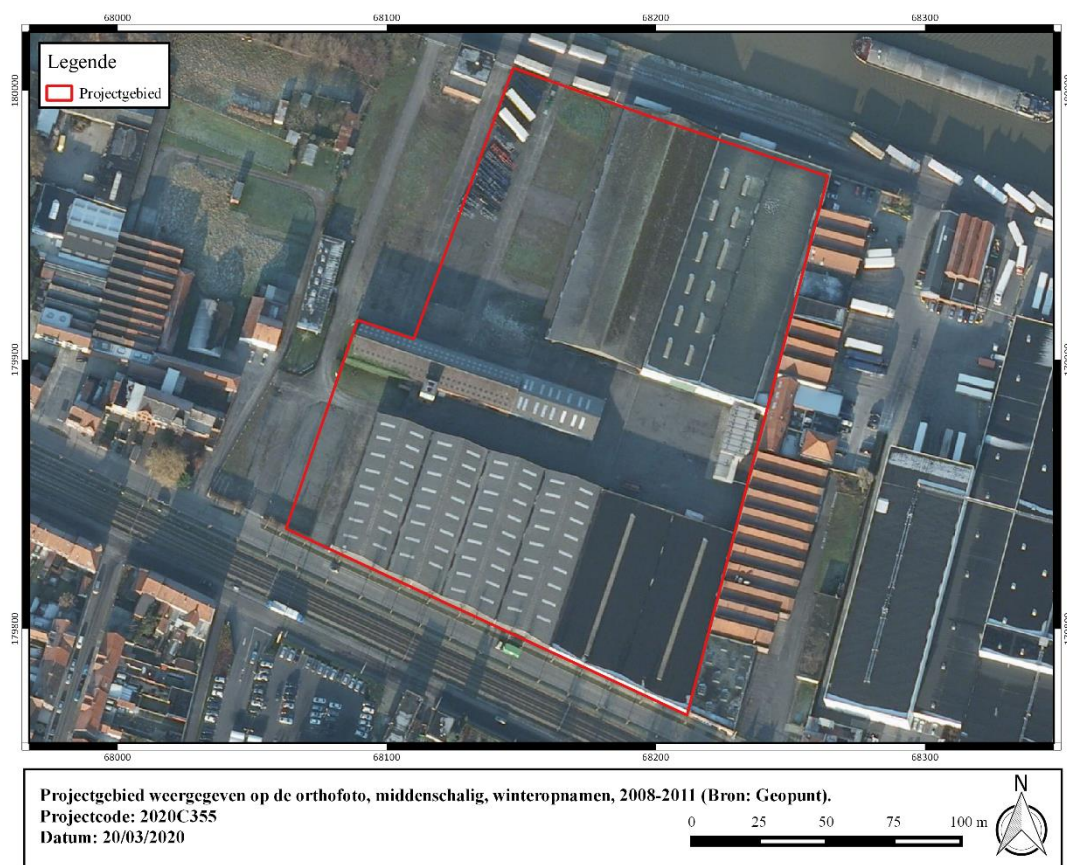
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant een gedeeltelijke sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject aan Zuidkaai 35 langs het kanaal Roeselare-Leie te Izegem. Het volledige projectgebied is ca. 2,82 ha groot en is integraal bebouwd en verhard. De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 1,92 ha.

Het onderzoeksgebied is gelegen op de rand van de Mandelvallei. Heden stroomt net ten noorden van het onderzoeksgebied het verbindingskanaal tussen de haven van Roeselare en de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Op het plaatselijke hoogtemodel is te zien hoe het noordelijk deel van het onderzoeksgebied reeds is genivelleerd. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer. Het sediment bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit lemig zand of zandleem. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied werd reeds een oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd in functie van verontreiniging. Hoewel hier weinig tot geen informatie met betrekking tot archeologische bewaringscondities werd in het noorden van het terrein een pakket waargenomen dat als veen werd omschreven. Mogelijk betreft dit een organisch stabilisatiepakket langs de oevers van de oude Mandel ofwel betreft het versmeten organisch materiaal van tijdens het uitgraven van het kanaal. Vanwege de fundering op palen van de geplande nieuwbouw zijn dieperliggende, potentieel archeologische relevante horizonten mogelijk bedreigd.

Cartografische bronnen geven een rurale en open omgeving weer tot aan de 20^e eeuw. Op de Ferrariskaart is het onderzoeksgebied ingekleurd als akkerland. Ter hoogte van de zuidoostelijke hoek van het terrein zijn meerdere hoevegebouwen weergegeven. De historische kern van Izegem situeert zich ca. 750 m ten zuidwesten van het projectgebied. Op de 19^e-eeuwse bronnen zijn tegen de straatzijde verschillende gebouwen en een vijver aangeduid. Het kanaal Roeselare - Leie wordt gegraven tussen 1862 en 1872. In welke mate dit een impact heeft gehad op het bodemarchief is ongekend. Op de kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is te zien hoe meerdere gebouwen aanwezig zijn binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. De twee grootste structuren zijn ook nog te zien op het luchtbeeld van 1971. Op het luchtbeeld van de jaren '80 is de huidige toestand reeds herkenbaar. Het terrein is quasi integraal bebouwd en verhard. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op aanpalende percelen zijn geen archeologische waarden gekend. Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied werden twee proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd aan de Hazelaarstraat en Heibrugstraat. Hierbij werden voornamelijk enkele middeleeuwse greppelsegmenten aangesneden en enkele off-site relicten waarvan de interpretatie en datering eerder twijfelachtig is. Aan de Heiburgstraat werd een kuil of impactkrater aangesneden waarin WOI patronen werden aangetroffen. Dit spoor kan vermoedelijk in verband gebracht worden met schermutselingen langs het kanaal tijdens het Bevrijdingsoffensief. Aan de overzijde van de Mandelvallei, te Emelgem, is een groot polygoon aangeduid op het kaartblad van de CAI. Dit betreft een oudere waarneming uit de 19^e eeuw die wijst op een grafveld uit zowel de Romeinse periode en Merovingische periode. De CAI maakt melding van een groot aantal grafgiften. Rondom deze vindplaats werden bij kleinere werfcontroles en noodonderzoeken nog relicten aangetroffen die wijzen op bewoning tijdens het neolithicum en de Romeinse periode. Verder betreffen de indicatoren op het kaartblad van de CAI op een grote hoeveelheid omwalde hoevesites in de omgeving. De gekende waarden wijzen op bewoning langs de terrasranden van de oude Mandelvallei sinds het neolithicum. Vanwege het landschappelijk vergelijkbaar karakter van het onderzoeksgebied en de omgeving

kan niet uitgesloten worden dat ook aan de zuidelijke rand van de Mandelvallei reeds bewoning aanwezig was in het verleden. Daarnaast dient vanwege de nabijheid van de Mandelvallei ook rekening gehouden te worden met een verhoogde verwachting inzake de aanwezigheid van rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De beschikbare gegevens wijzen op een trefkans inzake archeologisch erfgoed ter hoogte van het onderzoeksgebied. Vooralsnog heeft het bureauonderzoek geen informatie aan het licht gebracht dat het terrein vrij is van relictten. Hoewel de huidige situatie enige mate van verstoring doet vermoeden dient dit objectief vastgesteld te worden. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mocht inderdaad blijken dat bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op gunstigere bewaringscondities m.b.t. archeologisch erfgoed, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname kan geopteerd worden om dit onderzoek aan te vullen met waarderende boringen of proefputten. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.